
KRÓNIKA

CANKAR-DRÁMA NYERTE A STERIJA JÁTEKOKAT. Ezúttal csupán gyors hírből számolhatunk be arról, hogy az Újvidéken véget ért XXVI. országos színházi fesztivál legjobb előadásává a ljubljanoi Városi Színház produkcióját, Ivan Cankar Szolgák című drámájának színpadi megelevenítését nyilvánította a Kosta Spaić, Istref Begolli, Boro Drašković, Andrej Inkert és Dževad Karahasan összetételű zsűri. Az immár új színházépületben lebonyolított verseny rendezői díját a bíráló bizottság Ljubika Georgijevszki szkopjei rendezőnek ítélte oda, Danilo Kiš Borisz Davidovics síremléke című alkotása színre viteléért (a Zenicai Népszínház előadásában), s ugyanennek az előadásnak a díszlettervezője Radovan Marušić is díjat kapott. A jelmeztervezői díj nyertese Vladislav Lalicki a Jugoszláv Drámai Színház Sterija Nahod Simeon című előadásában nyújtott teljesítményéért. A fesztivál színészi díjait Zlatko Šugman és Jožica Avbelj, a ljubljanoi Városi Színház (Cankar) Szolgák), Neva Bulić, a spliti Horvát Népszínház (Tonči Petrasov Marović: Antigóné, Théba királynője), Zijah Sokolović, a szarajevói Kamaraszínház (Dušan Jovanović: Karamazovok) és Ljiljana Dragunović, a belgrádi Atelje 212 (Deana Lesković: Képek szomorú élményekről) tagjai kapták. Különdíjban részesült Zvone Sedlbauer ljubljanoi rendező is a szarajevói előadásban nyújtott sikeres kísérletezéseiért. A számos egyéb díj közül ezúttal csak egyet említettünk meg. A fesztivál színikritikusai saját díjukat Ljubika Ristić A-mol mise című produkciójának ítélték oda (a ljubljanoi Slovensko mladinsko gledališće előadása), annak az előadásnak, amely

egyéb hivatalos díj nélkül maradt. Nos, már ez a tény arra utal, hogy a fesztiváli elemzések perbe fogtak szállni a zsűri döntésével. A nyilvános eredményhirdetésen máris heves vitára került sor a zsűri és a kritikusok között. Nem vitás, hogy az idei Sterija Játékok nagy vihart kavarnak majd színházi életünkben, annál inkább, mert például még maga a Játékok főbizottságának elnöke, Josip Vidmar akadémikus is megkérdőjelezte: szabad-e olyan önkényesen bánni egy szöveggel, mint azt a fesztivál díjnyertes előadásában Dušan Jovanović tette. Vidmar nemcsak kifogásolta a Cankar-szöveg adaptációt, hanem el is határozta magát a zsűri minősítésétől. E sorok a fesztivál utolsó napján íródnak, így hát még nem tudni milyen reakciókat vált ki országsszerte az idei szemle, annyi azonban bizonyos: érdemes lesz figyelemmel kísérni a reakciókat.

Június 3-án, a színházi játékok megnyitójának előestéjén, a Sterija Játékok főbizottságának nyilvános díszülésén megemlékeztek a fesztivál negyed évszázadáról, s alapító tagjává nyilvánították mindazokat a színházi és társadalmi-politikai dolgozókat, akik az első öt évben tagjai voltak a szemle főbizottságának vagy művészeti tanácsának. A Sterija Játékok 25 éve címmel kiállítás is nyílt az újvidéki Szerb Nemzeti Színház előcsarnokaiban, amely valójában nyommon követi az eddigi fesztiválok díjnyerteseit. Az említett díszülésen szünetelt meg az a döntés is, hogy jövőre almanachban foglalják össze és jelentetik meg a Játékok történetét. Ugyancsak jövőre könyvet adnak ki Josip Vidmar akadémikusról, aki a Játékok megalakulása óta sikeresen

vezeti a főbizottságot. Az idei színházi fesztivál kísérőrendezvényei közül említsük még meg a színházi díszletek és jelmezek 6. triennáléját, amelyen 16 európai, ázsiai és észak-amerikai ország tervezői mintegy 450 sikeres munkát állítottak ki. A nemzetközi szakbizottság tizenöt munkát díjazott. Aranyplakettet ezúttal Josef Ciller cseh és Ružica Nenadović jugoszláv tervező, valamint egy finn és csehszlovák tervezőcsoport kapott.

SOK DÍJ, KEVÉS JÓ ELŐADÁS.

Még egy jelentős színházi szemléből kell beszámolni. Május második felében ugyancsak Újvidéken rendezték meg a vajdasági hivatásos színházak évi, sorrendben 31. találkozóját. A szemlén fellépett tartományunknak mind a hét hivatásos együttese, valamint három gyermek- és ifjúsági színház is. Az értékelések arról szólnak, hogy az idei szemle színvonala nem haladta meg az átlagosat, egyetlen kimagasló, minden szempontból kifogástalan előadás sem volt. Éppen ezért meglepő a fesztiváli díjak száma. A színházaknak kijáró elismeréssel például nem kevesebb, mint tizenkét művészt díjaztak, amivel tulajdonképpen tovább csökkentették e díjak rangját, jelentőségét. A szemle legjobb előadásává az újvidéki Szerb Nemzeti Színház Đorđe Lebović Dolnja zemlja című produkcióját nyilvánították, a rendezői díjat pedig ifj. Szabó István szabadkai rendező nyerte az Újvidéki Színházban színpadra állított Beckett-darabért, a Godot-ra várva címűért. Szabó Istvánnak még egy darabja szerepelt a szemlén. A szabadkai magyar társulat ugyancsak az ő rendezésében mutatta be Miroslav Krleža Szentistván-napi búcsúját. Színészi első díjban részesült: Ljuba Tadić és Vasa Vrtpraški (Dolnja zemlja), Bicskei István és Soltis Lajos (Godot-ra várva), Tomislav Pejić (Braća Ica i njegova Mica — Verseci Népszínház) és Olja Vojnović (Guin-gol utazásai — újvidéki Gyermekszínház). Második díjat kapott: Stevan Salajić (Dolnja zemlja), Páthy

Mátyás (Godot-ra várva), Mirko Petković és Sonja Josić (Vadkacsa-vadászat — zombori Népszínház), Lazar Brusin (Hazafiak — zrenjanini Népszínház) és Bada Irén (Szentistván-napi búcsú).

FRUŠKA GORA-I ÍROTALÁLKOZÓ. Május 19-én és 20-án tartották meg a vajdasági íróegyesület szervezte Fruška gora-i Írótalálkozózt. A rendezvénynek ezúttal két témája volt. Tanácskozást szervezettek a népfelszabadító háború a vajdasági irodalomban címmel, majd Boško Ivkovićnak, a Letopis című irodalmi folyóirat főszerkesztőjének elnökletével méltatták a 175 évvel ezelőtt született Jovan Sterija Popović életművét. Ezután Karlócan, Lédincén és az újvidéki Népkönyvtárban író-olvasó találkozóznak vettek részt az írók.

Még egy irodalmi tanácskozásról kell beszámolni. Az újvidéki Nový Život folyóirat és az Obzor Könyvkiadó szervezésében megtartották a vajdasági szlovák alkotók irodalmi tanácskozását. A tanácskozás témájáról — Hagyományosság és korszerűség a szlovák költészetben — több műbíráló terjesztett be tudományos közleményt, amely Michal Harpan értékelése szerint megvilágítja a vajdasági szlovák költészet fejlődésvonallát is. Ugyanezen a tanácskozáson emlékeztek meg Paljo Bohuš költőről, s bemutatták válogatott verseit tartalmazó kötetet, amely jubileuma, születésének 60. évfordulójára jelent meg. Ugyancsak itt adták át a Nový Život tavalyi évfolyamában közölt alkotásának díját is. E hagyományos irodalmi elismerésben ezúttal Pavel Mučaji részesült egy versciklusáért.

ELHUNYT WANYEK TIVADAR.

Június első napján hetvenegy éves korában rövid betegség után elhunyt Wanyek Tivadar festőművész, a vajdasági képzőművészeti élet kimagasló képviselője. 1910-ben született Kikándán, festészetet Budapesten Pataki Károlynál tanult. Először ő is, több

kortársával együtt, folyóiratunknak, a Hídnak, 1938-ban Szabadkán megrendezett tárlatán állított ki, s tulajdonképpen ettől kezdve van jelen képzőművészeti életünkben. A háború előtt a nagybecsereki impresszionisták csoportjához tartozott. Igazi tehetsége, sajátos stílusa és formanyelve csak a hatvanas években bontakozott ki. Ekkor aratta első nagy belöldi és külföldi sikereit. Wanyek Tivadar azon kevés művészeink közé tartozott, akik országhatárainkon túl is igen megbecsültek voltak. Számos meghívása volt külföldi szereplésre, brüsszeli, párizsi és velencei szerepléseim elismerésben is részesült. Festői, valamint a művésztelepi szervezői munkáért itthon is több elismerésben részesült, többek között kitüntették a szerbiai köztársasági művelődési díjjal, már 1962-től a Forum Képzőművészeti Díj tulajdonosa, s megkapta a Népért Tett Szolgálatok Ezüsst Koszorús Érdemrendjét is. Folyóiratunk ez év februári számában külön mellékletet szentelt Wanyek Tivadar festészetének.

Még egy neves festőt veszített el a Jugoszláv képzőművészet. Zágrábban 76 éves korában elhunyt Marijan Detoni, akadémikus, az egyik legismertebb horvát képzőművész. Detoni Križevcin született, festészetet Zágrábban és Párizsban tanult. Részt vett a népfelszabadító háborúban, s témáit is jórészt innen merlertette. Legismertebb festményei az *Átkelés a Neretván* (1947), valamint az *Éj a Zelenhorán* (1955) című.

CELOVECI FESTŐK ÚJVIDÉKI BEMUTAKOZÁSA. Tizennyolc celoveci festőművész mutatkozott be a vajdasági művészetkedvelők közönségének azon a tárlaton, amelyet a titogradi és a szkopjei múzeum, valamint az újvidéki és niši képtárak szervezésében rendeztek meg Újvidéken a Matice srpska Képtárban. Noha a bemutatott alkotások a múlt századvég és a XX. század elejének ismert stílusjegyeit viselik, az egész tárlat művészi színvonala igen magas. A Celo-

vec városa és festőművészei elnevezésű kiállítás jelentősen hozzájárul a jugoszláv—osztrák kulturális értékek cseréjének előmozdításához.

A JUGOSZLÁV KULTÚRA KÜLFÖLDÖN. A 27. oberhauseni nemzetközi rövidfilmfesztiválon a dokumentumfilmek kategóriájában az első díjat a Bogoljub Savković *Livac esete* című jugoszláv kisfilm, a rajzfilmek mezőnyében pedig, ugyancsak az első díjat, Joško Marušić *Felbőkarcoló* című alkotása kapta.

A *Felbőkarcoló* egyúttal elnyerte a nemzetközi filmklubok díját is, Bogdan Žižić *Ivana* című dokumentumfilmje pedig dicséretben részesült.

Az oberhauseni fesztivál nagydíját két lengyel film osztozik.

A június derekán véget ért krakkói nemzetközi rövidfilmfesztivál a jugoszláv és lengyel filmek sikere gyéjében zajlott le. Elismerést kapott Živko Nikolić, Bata Cengić, Aleksandar Ilić és Žanko Dragojević egy-egy filmje, valamint dr. Milan Ranković filmkritikája.

Egyébként a krakkói fesztivál nagydíját Irena Kamijenska *Munkásnők* című filmje kapta, amelynek hősei lengyel textilgyárak dolgozói.

Rajko Grlić *Csak egyszer szeret, aki szeret* című filmje, a nemrégii cannes-i fesztiválon aratott nagy siker után újabb elismerést kapott. A belga Királyi Filmtár ugyanis meghívta arra a versengésre, amelynek célja jobb filmek biztosítása a belga mozik számára. A nagydíj 100 000 belga frank.

Az R. S. Schulz nyugatnémet kiadóállalat Jugoszláviáról szóló tudományos monográfia kiadására készült, amelyet az egész világon terjesztene. A monográfia feldolgozza hazánk gazdasági, társadalmi, politikai, tudományos és művelődési életének valamennyi aspektusát. A nyugatnémet kiadó Vladimir Dedijert bízta meg a könyv megszerkesztésével. A mű hat hónapon belül hagyja el a

sajtót, és a német, angol, francia és más idegen nyelvű kiadás után, hazánk nemzetainak és nemzetiségeinek nyelvén is megjelenik.

Unnepélyes külsőségek között az indiai politikai és művelődési élet tekintélyes képviselőinek jelenlétében, New Delhíben bemutatták *Az öngazgatás és a munkásparticipáció — Indiai—jugoszláv tapasztalatok* című könyvét, a két ország tudósainak közös alkotását. A terjedelmes, mintegy 600 oldalas mű 30 jugoszláv és indiai tudós értekezését tartalmazza, azokat a közleményeket, amelyek a munkásöngazgatásról szóló jugoszláviai, illetve 1978. évi delhi szimpóziumon elhangzottak. A könyvhöz még Edvard Kardelj írt előszót.

A jugoszláv művelődési központban bemutatták a francia olvasóköröségnek Branimir Šćepanović *Iseupljenje* (Le nachat — Megváltás) című új könyvét. A művet a legnagyobb elismerés hangján Jacques Catteau, a Sorbonne és Georges Nivat a genfi egyetem tanára méltatta.

Šćepanović korábbi művei, a *Földbe némult száz* és a *Goluzsa úr balála* két kiadást is megérték Franciaországban, s ennek alapján Šćepanović a legsikeresebb jugoszláv írók közé tartozik francia nyelvterületen.

Miodrag Bulatović *A négyujjú ember* című ismert regénye a közelmúltban japánul is megjelent. Az olvasóköröség és a kritika kedvezően fogadta a regényt. Japán címe az *Abol nem ismernek irgalmat*, ólézás a mai nyugat-európai alvilágban uralkodó állapotokra.

A Színházak Világkongresszusának minapi madridi ülésén, 42 ország, köztük Jugoszlávia színművészei képviselőinek jelenlétében, a színművészet fejlődésének kérdéséről tárgyaltak. A mintegy félezer küldött figyelmének középpontjában „az új színház”

megteremtésének, az új törekvések, az új témák és kifejezőeszközök problémája volt.

Hazánkat Mira Trailović, a belgrádi Atelje 212 színház igazgatója képviselte, akit a kongresszus beválasztott a Nemzetközi Színház Szervezet (ITI) végrehajtó bizottságába.

A New York-i Carnegie Hall hangversenytérmet zsófolásig megtöltő közönség igen melegen fogadta Ivan Pogorelic fiatal jugoszláv zongoravirtuózt. Az ottani zenekritika a dícséretet és elismerést illetően némileg tartózkodóbb volt a közönségtől.

A New York Post napilap még Pogorelic „óriási tehetségét, rendkívüli technikáját és kifinomult hallását” dícséri, de a befolyásos New York Times jócskán talált kivetnivalót, elsősorban Pogorelic játékmodorában. A New York Times kritikusa szerint Pogorelic a fiatal művészek számos hibáját elkövette. Közöttük „a crescendo és diminuendók túlhangsúlyozását, azzal, hogy időnként aztán figyelmen kívül hagyja egyiket is, másikat is”. A cikkíró a továbbiakban felrója, hogy a művész „egyes futamokban olyan korán kezdett erősíteni, hogy amikor az igazi crescendoakra került volna sor, nem tudott mit adni”. „Olyan fiatal zongoraművészről van szó”, állapítja meg meglehetősen terjedelmes recenziójában a New York Times cikkírója, „aki önön személyével és lehetőségeivel kísérletezik... Ha szerencséseje van, ezt a fázisát gyorsan túlhaladhatja, hogy utána igazi küldetésének szentelje magát, azaz, hogy kétségtelen tehetségét a zene szolgálatába állítsa”.

A New York Post cikke hasonló gondolatokkal zárul: „Pogorelic késégtelenül jelentős egyéniség, akiben nagy adag magabiztoság párosul sok rokonszenves vonzóerővel és sajátos mondanivalóval. Hogy ez a mondanivaló mennyire lesz kamatoztatható, egyelőre a jövő ténka.”